

οἱ δὲ βουλευταὶ συνελθόντες ὠρκίσθησαν ὅτι θέλουν τοὺς φυλάττει καὶ ὅτι θέλουν ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν ἀκριβοῦς τούτων διατήρησιν. Καὶ ὅσοι πρὸς τούτοις δὲν ἦσαν ἐπιφορτισμένοι τὴν περὶ αὐτῶν φροντίδα ὤμωσαν πανδήμως ὅτι ἂν ἀπ' αὐτοῦ κάποιος παρέβαινε τι, ἦτον ἐπόχρεως νὰ προσφέρῃ δῶρον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν ἄγαλμα χρυσοῦν ἔχον βάρος ἴσον μὲ τὸν ἑαυτὸν του. Ἐδιωρίσθησαν δὲ καὶ κριταὶ πρὸς ἑρμηνείαν τῶν νόμων ὁπόταν μεταξὺ τοῦ λαοῦ συνέβαινον ἐπὶ τούτου ἀμφισβητήσεις:

Ὁ Ἀνάχαρσις, μίαν ἡμέραν, ὁπόταν ὁ Σόλων ἐσύνητε τοὺς νόμους του, τὸν ἐπερίπαιξε διὰ τὸ ἐπιχείρημά του.

Ἦως, εἶπε, μὲ γράψιματα νομίζεις ὅτι θέλεις χαλιναγωγήσει τὰς ἀδικίας καὶ τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων; Τοιαῦτα, ἐπρόσθεσε, διατάγματα ὁμοιάζουν κυρίως μὲ ἀρχῆνης ἰφασματα, ὅπου ἄλλο παρὰ μίας δὲν ἐμπλέκεται. Οἱ ἄνθρωποι, ἀπεκρίθη ὁ Σόλων, φυλάττουν ὅσα ὁμοῦ συμφωνήσουν· καὶ ἐγὼ θέλω κάμει τοὺς νόμους μου μὲ τρόπον ὥστε ὅλοι οἱ πολῖται νὰ γινώρῃσιν ὅτι τοὺς εἶναι ὠφελιμώτερον νὰ πείθωνται εἰς αὐτοὺς παρὰ νὰ τοὺς ἀθετοῦν.

Ἐρωτηθεὶς διατί δὲν ἔθεσε νόμον κατὰ τῶν πατροκτόνων· δὲν ἐνόμισ', ἀπεκρίθη, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ τις τόσο ἀθλιος, ὥστε νὰ φονεύσῃ γονέα.

Ἐλεγε συχνάκις εἰς τοὺς φίλους του· ὅτι δὲν πρέπει ἄνθρωπος ἐβδομηκοντούτης νὰ φοβῆται πλέον τὸν θάνατον, οὔτε νὰ παραπονῆται διὰ τὰς δυστυχίας τῆς ζωῆς.

Ὅλοι οἱ αὐλικοὶ παρομοιάζουν μὲ τὰ ψηφία, τὰ ὅποια μεταχειρίζεται τις διὰ ν' ἀριθμῇ· καθότι παρασταίνουν περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἡγεμόνος.

Οἱ συχνάζοντες τοὺς ἡγεμόνας δὲν πρέπει νὰ τοὺς συμβουλεύουν τὸ εὐσφρεστότερον, ἀλλὰ τὸ ὠφελιμώτερον.

Καλύτερον ὁδηγὸν ἄλλο παρὰ τὸ λογικὸν δὲν ἔχομεν εἰς διαγωγὴν μας· καὶ δὲν πρέπει μήτε νὰ λέγη τις μήτε νὰ πράττη τίποτε πρὶν τὰ συμβουλευθῆ.

Πολὺ περισσοτέρα πίστις πρέπει νὰ δίδεται εἰς τὴν χρηστότητα παρὰ εἰς τὸν ὄρκον τινός.

Δὲν πρέπει ἀπροστοχάστως νὰ κάμη τις εἰλους· εἶναι δὲ κινδυνωδέστατον τὸ νὰ διασπάσῃ τις τὴν ἤδη συνδεδεμένην φιλίαν.

Τὸ ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον μέσον εἰς τὸ νὰ ἀποσείσῃ τις τὴν ὕβριν εἶναι τὸ νὰ τὴν λησμονήσῃ.

Τὸ ψεῦδος πρέπει νὰ ᾔηται βδελυκτὸν εἰς ὅλους.

Τέλος πάντων χρεωστεῖ καθεὶς νὰ τιμᾷ τὸ θεῖον, νὰ σέβεται τοὺς γονεῖς του καὶ ν' ἀποφεύγῃ τὴν κακὴν συναναστροφὴν.

Ὁ Σόλων ἐννοήσας ὅτι ὁ Πεισίστρατος ἀποκτοῦσε πολλοὺς φατριαστάς, καὶ ὅτι ἐλάμβανε τ' ἀνήκοντα μέτρα διὰ ν' ἀποκατασταθῆ κυριάρχης, ἀντεστάθη ὅσον τὸ κατ' αὐτὸν εἰς τοὺς σκοποὺς του. Συνήθροισε τὸν δῆμον εἰς τὴν ἀγορὰν, ὅπου ἐράνη ἔναπλος, καὶ ἐφάνέρωσε τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Πεισιστράτου. Ὡς Ἀθηναῖοι, ἐφίωναξεν, εἶμαι φρονιμώτερος ἀπ' ὅσους ἀγνοοῦν τοὺς κακοὺς σκοποὺς τοῦ Πεισιστράτου· καὶ ἀνδρειότερος ἀπ' ὅσους τοὺς γνωρίζουν, τοὺς ὁποίους ὁ φόβος καὶ ἡ μικροψυχία ἐμποδίζει νὰ τὴν ἐναντιωθοῦν. Εἶμαι ἔτοιμος νὰ γείνω ὁδηγός σας, καὶ μὲ τὰ ὄπλα εἰς χεῖρας νὰ ὑπερασπισθῶ γενναίως τὴν ἐλευθερίαν. Ὁ λαὸς μολοντοῦτο εὐνοῶν τὸν Πεισίστρατον ἀπεκάλει τρελὸν τὸν Σόλωνα. Ὁ Πεισίστρατος, μετὰ τινὰς ἡμέρας, τραυματίζει τὸν ἑαυτὸν του, καὶ οὕτω καταιματωμένος ἔρχετ' ἐφ' ἄρματος εἰς τὴν ἀγορὰν, φωνάζων ὅτι ἀπέφυγεν ἤδη τὴν ἐπιβουλήν τῶν ἐχθρῶν του, οἵτινες τὸν ἔφεραν εἰς

τῆν ἐλευθερίην τούτων κατάστασιν. Ὁ ὄχλος ἐκινήθη ἀμε-
 σῶς, καὶ ἔμελλον νὰ λάβουν τὰ ὄπλα ὑπὲρ τοῦ Πεισιφρά-
 του. Ὁ Ἰππικράτης, τοῦ λέγει ὁ Σόλων, κακῶς ὑποκρίνε-
 σαι τὸν Ὀδυσσεύα· διότι ὁ μὲν Ὀδυσσεύς ἤμυξεν ἑαυτὸν
 διὰ τὴν ἀπειθήσῃ τοὺς ἐχθρούς του, σὺ δὲ ἐπληρώθης διὰ τὴν
 ἐξαπατήσῃ τοὺς ἰδίους σου συμπολίτας. Ὁ Πεισίστρατος
 ἐξήτησε πεντήκοντα φρουρούς· ὁ δὲ Σόλων παρέστησεν ἰσ-
 χυρῶς, ἐπὶ περὶ πέντε ὄλων, τὰ κινδυνώδη τῆς τοιαύτης
 κατήγορίας ἀποτελέσματος· πλὴν οἱ λόγοι τοῦ χώραν δὲν
 ἔλαβον εἰς ὄχλον κτηθρονημένον, ὅς τις ἐπέτρεψεν εἰς
 τὸν Πεισίστρατον νὰ λάβῃ τετρακισίους, τοὺς ὁποίους ἐκεῖ-
 νὸς ἐπαυξήσας ἐκυρίευσεν τὴν ἀκρόπολιν. Οἱ πρόκριτοι τῆς
 πόλεως ἐκπλαγέντες ἐστοχάσθησαν νὰ μείνωσιν οὐδέτεροι
 εἰς τὴν κίνησιν ταύτην. Ὁ Σόλων ὁμῶς δὲν ἐμικροψύχησε
 παντελῶς· ἀλλ', ἀποῦ ἐπέπληξε τοὺς συμπολίτας τὴν
 ἠλιθιότητα καὶ ἀνανδρίαν των, εἶπε· πρῆτερον μὲν σᾶς ἦτον
 ἐυκολώτερον νὰ ἐμποδίστε τὴν ὑψωσιν ταύτης τῆς τυ-
 ραννίδος, τώρα ὁμῶς σᾶς εἶναι δόξα περισσοτέρα νὰ τὴν
 κρημνίσῃτα συστημένην οὕσαν ἤδη, καὶ νὰ τὴν ἐξολοθρεύ-
 στε κατὰ κράτος. Βλέπων ὅτι ὄλοι τοῦ οἱ λόγοι δὲν ἠδύ-
 ναντο νὰ ἐπναρέθουν τοὺς πολίτας ἀπὸ τὴν μεγάλην κα-
 πληξίν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκοντο, ὑπάγει εἰς τὴν οἰκίαν
 του, λαμβάνει τὰ ὄπλα του, ἔρχεται εἰς τὴν βουλήν καὶ
 θέτει ταῦτα πρὸ τῆς θύρας, φωνάζων. Φιλτάτη πατρίς!
 σ' ἐβοήθησά σοι τὸ κατ' ἐμὲ καὶ μὲ λόγον καὶ μὲ ἔργον.
 Τίποτα δὲν ἐλησμόνησα, φέρω μάρτυρας τοὺς θεοὺς, πρὸς
 ὑπεράσπισιν τῶν νόμων καὶ τῆς ἐλευθερίας σου. Σεβασμία
 πατρίς μου! φεύγω καὶ σ' ἀρένω διὰ πάντα, καθότι μόνος
 ἐγὼ ἀποδεικνύομαι ἐχθρὸς τοῦ τυράννου, καὶ πᾶς ἄλλος τὸν
 δέχεται εὐχαρίστως ὡς κύριον.

Μὴν ὑπερέρων δὲ νὰ ᾔηται ὑπὸ τὸν Πεισίστρατον· καὶ φοβούμενος πρὸς τούτοις μήπως οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ὑποχρεώσουν νὰ μεταρρυθμίσῃ τοὺς νόμους του, τοὺς ὁποίους ὤρκισθη νὰ φυλάττῃ, εὐχαριστήθη κάλλιον νὰ ἐξορισθῇ ἐκουσίως καὶ νὰ ἠδύναται ταξιδεύων διὰ νὰ γνωρίζῃ τὸν κόσμον, παρὰ νὰ ζῆ μὲ δυσαρέσκειαν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὄθεν ἐπέρχσεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἔμεινε μερικὸν καιρὸν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀμάσιος. Ὁ δὲ Πεισίστρατος, ὃς τις καθ' ὑπερβολὴν ἐτίμα τὸν Σόλωνα, λυπηθεὶς πολὺ διὰ τὴν ἀποδημίαν του, τὸν ἔγραψε τὴν ἐξῆς ὑποχρεωτικὴν ἐπιστολὴν, ὅπου πασχίζει νὰ τὸν καταπείσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ.

«Ὅτε ὁ πρῶτος εἶμαι μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ὅστις ἰδιοποιήθην τὴν κυριαρχίαν τῆς πατρίδος μου, οὔτε μὲ τοῦτο ἔπραξά τι ἄνομον ἢ ἀσεβές· διότι εἶμαι ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ Κόδρου, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ Ἀθηναῖοι ὤρκισθησαν νὰ διαφυλάξουν τὴν βασιλείαν. Φροντίζω μεγάλως εἰς τὸ νὰ τηρῶνται τὰ διατάγματά σου μὲ πολὺ περισσοτέραν ἀκρίβειαν, ἢ ἂν ἡ ἐπικράτεια ἐκυβερνᾶτο δημοκρατικῶς, καὶ ἀρκοῦμαι εἰς τοὺς προσδιορισθέντας φόρους. Ἄλλο δὲ παρὰ τὰς προσηκούσας εἰς τὸ ἀξίωμα μου τιμὰς, δὲν μὲ διακρίνει ἀπὸ τὸν παραμικρῶτερον πολίτην. Σπινθήρ μνησικακίας δὲν εὐρίσκεται κατὰ σοῦ εἰς τὴν καρδίαν μου, διότι τάχ' ἀνεκάλυψας τοὺς σκοπούς μου· κίνημα, προσελθὸν μᾶλλον ἀπὸ φιλοπατρίαν ἢ ἀπὸ μῖσος πρὸς ἐμὲ, καὶ ἀπὸ ἀγνοίαν τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ φερθῶ, καὶ τὸν ὅσον ἂν ἤξευρες, δὲν ἤθελες, ἴσως, ἀποδοκιμάσει τὸ ἐπιχειρήματά μου. Ἐπᾶνελθε λοιπὸν μὲ ἀσφάλειαν, καὶ πείθεισε εἰς τὸν λόγον μου ὅτι, ὅχι ὁ Σόλων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀποδειχθέντες εἰς κάθε καιρὸν ἐχθροὶ μου δὲν ἔχουν φόβον τὸν παραμικρὸν ἀπὸ τὸν Πεισίστρατον. Γνωρίζων δὲ τὴν

ἔιλικρίνειάν σου, καὶ μὴν ὑποτεύων τίποτε ἀπιστὸν ἀπὸ σέ, θέλω σέ θεωρεῖ ὡς τὸν ἄριστον τῶν φίλων μου καὶ θέλεις παρ' ἐμοὶ ἀπολαμβάνει πᾶσαν εὐφροσύνην. Ἄν δὲ διὰ λόγου, τινὰς ἐμποδίζεσαι νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὰς Ἀθήνας, μένε ἄλλοθι ὅπου θέλεις· ἀρκεῖ εἰς ἐμὲ νὰ μὴ νομίζωμαι αἴτιος τῆς ἐξορίας σου. »

Ὁ δὲ Σόλων τοῦ ἔλαμε τοιαύτην ἀπόκρισιν.

« Δὲν πιστεύω ὅτι σκοπεύεις νὰ βλάψῃς ἐμὲ, ὅς τις ἤμην φίλος σου πρὶν λάβῃς τὴν δεσποτείαν, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἦμαι εἰς σέ ἀπεχθέστερος παντὸς ἄλλου μισοῦντος τὴν τυραννίαν. Ἀφίνω νὰ κρίνῃ καθεὶς κατὰ τὴν γνώμην του, ἂν ἦναι συμφερώτερον εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ κυβερνῶνται ἀπὸ ἓνα δεσπότην ἀπόλυτον ἢ ἀπὸ πολλοὺς ἄρχοντας. Ναι μὲν, εἶσαι ὁ κάλλιστος τῶν τυράννων, ἀλλὰ δὲν νομίζω χρέος μου νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὰς Ἀθήνας· διότι, ἀφ' οὗ ἐσύστησα ἐλευθέραν κυβέρνησιν, καὶ ἀπεποιήθην τὴν ὁποίαν μ' ἐπρόσφεραν ἡγεμονίαν, μὲ δίκαιον λόγον ἤθελον μὲ μέμφεσθαι καὶ νομίζει ὅτι συγκτετέθην εἰς τὴν ἐπιχείρησίν σου, ἂν μ' ἔβλεπαν νὰ ἐπιστρέψω. »

Ὁ Σόλων ἔγραψεν εἰς τὸν Ἐπιμενίδην ἐπιστολὴν ἄλλην τοιαύτην.

« Καθὼς ἡ σύστασις τῶν νόμων μου, οὕτω πάλιν καὶ ἡ ἀναίρεσις των ὄφελος μέγα εἰς τὴν πόλιν δὲν ἔφερε. Θεοὶ καὶ νομοθέται ἐν οὐδενὸς μέρει δύνανται νὰ ἦναι εἰς τὰς πόλεις, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τοὺς κατὰ θέλησιν διοικοῦντας τὸν λαὸν εὖνοας. Οἱ νόμοι μου δὲν ἦσαν μὲν ἐπωφελεῖς, ἀλλ' οἱ ἀθετήσαντες αὐτοὺς κατέστρεψαν ἐξ ὀλοκλήρου τὴν πολιτείαν, ἐπιτρέψαντες εἰς τὸν Πεισίστρατον τῆς ἀρχηγίας τὴν σφετέρησιν. Προεῖπα τὸ μελλούμενον, καὶ κάνεις δὲ μ' ἐπίστευσεν. Ὁ Πεισίστρατος, ὅς τις ἐκελάκευε τοὺς ἄλλους,

ναίους, ἐφείνετο ἀξιοπιστότερος παρ' ἐμέ, ὅς τις ὤμιλουσα ἀψευδῶς Ἐπρόβαλα νὰ τοὺς ὀδηγήσω διὰ νὰ προλάβωμεν τὰ συμβάντα δεινὰ, καὶ μ' ἐνόμισαν μωρόν. Τέλος ὁ Πεισίστρατος, μὲ τὴν συναίνεσίν των, λαμβάνει φρουροὺς καὶ μὲ τούτους καταδοιλόνει τὴν πόλιν· ἐγὼ δὲ ἐπρόκρινα νὰ μὴν ἴμαι εἰς τὴν πατρίδα μου. »

Κροῖσος ὁ Βασιλεὺς τῶν Λυδῶν κατέστησεν εἰς ἑαυτὸν ὑποτελεῖς ὅλους τοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν Ἕλληνας. Τινὲς δὲ ἐκ τῶν ἐπισημόνων τοῦ αἵδωνος ἐκείνου παραιτήσαντες τὴν Ἑλλάδα διαίτιας διαφόρους, ἦλθον εἰς Σάρδεις, πόλιν τότε ἀκμαιοτάτην κατὰ τὰς τιμὰς καὶ τὰ πλούτη, καὶ πρωτεύουσαν τῆς ἐπικρατείας τοῦ Κροῖσου. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι διεσπείραν τοιαύτην φήμην διὰ τὸν Σόλωνα, ὥστε ὁ Κροῖσος ἔλαβεν ἐπιθυμίαν νὰ τὸν ἴδῃ. Τοῦ ἐμήνυσε παρακαλεστικῶς νὰ ἔλθῃ καὶ ν' ἀποκατασταθῇ παρ' αὐτῷ, ἀλλ' ὁ Σόλων τοῦ ἔκαμε τὴν ἐξῆς ἀπόκρισιν.

« Ἵπερτιμῶ τὴν ὁποίαν μὲ δεικνύεις φιλίαν· καὶ, ἂν δὲν εἶχ' ἀποφασίσει νὰ διαμείκω εἰς ἐλεύθερον κράτος, ἤθελα, πρὸς θεῶν, εὐχαριστηθῆ κάλλιον νὰ ζῶ εἰς τὸ βασίλειόν σου, παρά καὶ εἰς αὐτὰς τὰς Ἀθήνας, καθ' ὃν καιρὸν ὁ Πεισίστρατος θέλει μετέρχεσθαι τὴν δυναστείαν του· ἀλλ' ἀπολαμβάνω πλειοτέραν ἡδονὴν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξακολουθῶ διαίταν εἰς τόπον ὅπου δὲν θεωρεῖται ἀνομοιότης. Ἐρχομαι μολοντοῦτο νὰ σὲ ἴδω καὶ, πρὸς χάριν σου, νὰ συμβιώσω μ' ἐσὲ μερικὸν καιρὸν. »

Ὁ Σόλων ἀνεχώρησεν εἰς Σάρδεις κατὰ τὴν αἴτησιν τοῦ Κροῖσου, ὅστις ἐδείκνυε πόθον ἀνεκδιήγητον διὰ νὰ τὸν ἴδῃ. Διερχόμενος δὲ τὴν Λυδίαν ἀπεντοῦσεν εὐγενεστάτους μὲ συνοδίαις μεγάλας καὶ πομπὰς μεγαληπρεπεῖς, καὶ ὑπελάμβανε πάσῃ στιγμῇ ὅτι ἦτον ὁ βασιλεὺς. Ἐμφανίζεται

τέλος εἰς τὸν Κροῖσον, ὅς τις καθήμενος ἐπὶ θρόνου τὸν ἐπερίμενον ἐνδυμένος ἐξεπίτηδες πολυτιμώτατα. Ὁ Σόλων ὁμοίως ἔμεινεν ἀτάραχος εἰς τὴν θεάν τοσαύτης μεγαλοπρεπείας. Ὁ δὲ Κροῖσος τοῦ λέγει· ξένη! γνωρίζω ἐκ φήμης τὴν σοφίαν σου, καὶ ἴξέω ὅτι περιῆλθες πολλοὺς τόπους· εἶδες ὁμοίως ποτὲ τινα οὕτω λαμπροφορεμένον; Ναι, ἀπεκρίθη ὁ Σόλων· οἱ φασιανοὶ, οἱ πετεινοὶ καὶ τὰ παγώνια ἔχουν τί μεγαλοπρεπέστερον, διότι τούτων ἡ λαμπρότης εἶναι φυσικὴ, χωρὶς διόλου νὰ φροντίζουν νὰ στολισθοῦν. Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη ἀπόκρισις κατέπληξε πολὺ τὸν Κροῖσον. Ἐπρόσταξε καὶ τὸν ἠνοιξαν ὅλους τοὺς θησαυροὺς, καὶ τοῦ εἰδείξαν τὰ πολυτίμα τοῦ παλατίου του· ἔπειτα τὸν παρασταίνει ἐκ δευτέρου ἔμπροσθέν του, καὶ, αἶ! τοῦ λέγει, εἶδες εἰς τὴν ζῆσίν σου ἄνθρωπον ἄλλον εὐδαιμονέστερον; Ναι, ἀπεκρίθη ὁ Σόλων· τὸν Τέλλον, πολίτην Ἀθηναῖον, ὅστις ἔζησε τιμίως εἰς καλῶς πολιτισμένην δημοκρατίαν· ἀφῆκε δύο υἱοὺς ἐν ὑπολήψει μεγάλη καὶ μὲ περιουσίαν σημαντικὴν πρὸς σύστασίν των. Τέλος πάντων ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτοῦ μαχόμενος καὶ νικήσας ἀπέθανεν. Οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ ἤγειραν μνημεῖον εἰς τὸν τόπον τῆς πτώσεώς του καὶ τοῦ ἀπέδωκαν μεγάλας τιμᾶς.

Ὁ Κροῖσος κατεπλήχθη ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ πρῶτον, καὶ ὑπέλαβεν ὡς ἄφρονα τὸν Σόλιωνα. Αἶ λοιπόν! ἐξηκολούθησε, τίς μετὰ τὸν Τέλλον εὐδαιμονέστερος; ἦσαν ποτὲ δύο ἀδελφοὶ, ἀπεκρίθη, Κλεοβίς καὶ Βύτων εἰς ἄκρον ἀνταγαπόμενοι καὶ τόσον ἀνδρείοι, ὥστ' ἐδείχθησαν πάντοτε νικηταὶ εἰς πᾶν εἶδος ἀγώνων. Κατὰ δὲ τινα ἑορτὴν, ἡ καθ' ὑπερβολὴν προσφιλέσ των μήτηρ, ἰέρεια οὖσα τῆς Ἥρας, ἔμελλεν ἀναγκαίως νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν ναὸν διὰ νὰ τελέσῃ θυσίαν τινά. Ἐπειδὴ δὲ ἠργοπόρησαν πολὺ νὰ φέρουν

τοὺς βόας, ὁ Κλέοβις καὶ ὁ Βύτων ἐξεύχθησαν εἰς τὴν ἄμαξάν καὶ τὴν ἔσυραν ἕως ἐκεῖ ὅπου ἔμελλε νὰ ὑπάγῃ. Ὀλον τὸ πλῆθος τοὺς ἔδωκε μυρίας εὐλογίας. Ἡ δὲ μήτηρ των, περιχαρῆς διὰ τοῦτο, παρεκάλεσε τὴν Ἥραν νὰ τοὺς χορηγήσῃ ὅ τι ἀγαθότατον ὑπάρχει. Τελεσθείσης τῆς θυσίας ἐκάθησαν νὰ εὐωχῆθουν, μετὰ δὲ τὴν εὐωχίαν ἐκκλιθήσαν καὶ πλέον δὲν ἐξύπνησαν. Ὁ Κροῖσος μὴ δυνάμενος νὰ κρατήσῃ τὸν θυμὸν του πῶς! εἶπε, δὲν εἶμαι λοιπὸν ἐγὼ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν εὐδαμόνων; Βασιλεῦ τῶν Λυδῶν, τοῦ ἀπεκρίθη ὁ Σόλων, εἶσαι κτήτωρ ἀπείρου πλούτου καὶ κύριος τοσούτων λαῶν· ἀλλ' ἡ ζωὴ ὑπόκειται εἰς τόσῳ μεγάλας μεταβολάς, ὥστε δὲν δύναται τις ν' ἀποφασίσῃ περὶ τῆς εὐημερίας ἀνθρώπου, ὅστις δὲν ἔφθασεν ἀκόμη τὸ τέλος τοῦ βίου. Ὁ καιρὸς ἀναδίδει καθ' ἡμέραν νέα συμβάντα, περὶ τῶν ὁποίων κανεὶς δὲν εἰμπορεῖ ν' ἀμριβάλλῃ. Πρὸ τῆς μάχης δὲν πρέπει τις νὰ μένῃ εἰς ἡσυχίαν βέβαιος ὢν περὶ τῆς νίκης. Ὁ Κροῖσος δυσαρεστηθεὶς πολλὰ ἀπέπεμψε τὸν Σόλωνα καὶ πλέον δὲν τὸν ἀνεζήτησεν.

Ἡ κακὴ ὑποδοχὴ, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ βασιλεὺς ὑπεδέχθη ἄνδρα τόσον ἐπίσημον, παρίωργισε τὸν Αἴσωπον προσκληθέντα τότε εἰς Σάρδεις πρὸς εὐθυλίαν τοῦ Κροῖσου. Ὁ Σόλων, τοῦ λέγει, ἢ παντάπασιν νὰ μὴ σιμόνη τις τοὺς ἡγεμόνας, ἢ νὰ τοὺς εὐαρεστῇ πάντοτε. Ἐξ ἐναντίας, ἀπεκρίθη ὁ Σόλων, ἢ ποτὲ νὰ μὴ τοὺς πλησιάζῃ, ἢ νὰ τοὺς συμβουλεύῃ ὅσον εἰμπορεῖ τὸ καλλίτερον καὶ νὰ τοὺς λέγῃ ἀείποτε τὴν ἀλήθειαν.

Ὁ Κῦρος αἰχμαλωτεύσας τὸν Ἄσυσάγην, πάππον του πρὸς μητρὸς, τοῦ εἶχεν ἀρπάσει ὅλα τὰ κράτη· ὁ δὲ Κροῖσος παρρογισθεὶς διὰ τοῦτο, ἤγειρε πόλεμον κατὰ τῶν Περσῶν ὑπὲρ τοῦ Ἄσυσάγου. Βλέπων δὲ ἐαυτὸν ἐπὶ κεφαλῆς ἔθλους ὑπὲρ πάντων

ἄλλο νομιζομένου μαχίμου, ἔχων δὲ καὶ πλούτη ἀναρίθμητα, ἐστοχάζετο πάντα εὐκατόρθωτα· νικηθεὶς ὁμῶς κατὰ δυσυχίαν, ἐτραβίχθη εἰς Σάρδεις ὅπου ἐπολιορκήθη, καὶ μετὰ δεκατεσσάρων ἡμερῶν ἀντίσασιν ἐσυλλήφθη αἰχμάλωτος καὶ ἐφέρθη ἐμπροσθεν τοῦ Κύρου· οὗτος δὲ τὸν παρέδωκεν εἰς βαρσίας ἀλύσους. Τὸν ἀνεβίβασεν ἔπειτα ἐπὶ πυρᾶς τινος καὶ τὸν ἐπροσήλωσεν εἰς τὸ μέσον δεκατεσσάρων παιδίων Λυδῶν. διὰ γὰρ κατὰ ὑπὸ ὄψιν τοῦ Κύρου καὶ ὄλων τῶν Περσῶν ἔνῳ δὲ ἔβαλλαν πῦρ εἰς τὴν πυρᾶν, ὁ Κροῖσος εἰς τὴν ἀξιοθρήνητον ἐκείνην κατάστασιν, ἐνθυμήθη τὸν λόγον τοῦ Σόλωνος, καὶ ἐβόησεν ἀναστενάζων· ὦ Σόλων, Σόλων, Σόλων!

Καταπλαγεὶς ἐκ τούτου ὁ Κῦρος ἔστειλε πρὸς αὐτὸν γὰρ τὸν ἐρωτήσουν ἂν ἦτο θεὸς, τὸν ὁποῖον εἰς τὰ δεινὰ τοῦ ἐπεκαλεῖτο· ἀλλ' ὁ Κροῖσος τίποτε δὲν ἀπεκρίνετο. Ἀναγκαζόμενος τέλος πάτων εἶπεν ἀπὸ θλίψιν καταβαρημένος. Ἄχ! ἐξεφώνησα ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον εἰ βασιλεῖς ἔπρεπε πάντοτε γὰρ ἔχουν πλησίον των, καὶ τοῦ ὁποίου τὴν συνομιλίαν ἔπρεπε γὰρ τιμοῦν μᾶλλον ἢ ὄλους τοὺς θησαυροὺς τῶν μεγαλοπρεπειῶν των. Βιαζόμενος πάλιν γὰρ ἐκτείνη ἔτι περὶ αὐτοῦ τὸν λόγον του, εἶναι σοφὸς ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἐξηκολούθησεν Ἐρσεια ποτὲ καὶ τὸν ἐζήτησα ἐπίτηδες διὰ γὰρ τὸν κάμω γὰρ θυμάσῃ τὴν μεγάλην μου εὐδαιμονίαν· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲ εἶπε ψυχρῶς, ὡς γὰρ ἤθελε μὲ δείξει ὅτι τοῦτο ἄλλο δὲν εἶναι παρ' ἀνόητος ματαιοφροσύνη, τὸ γὰρ προσμένω τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου καὶ ὅτι δὲν πρέπει παντελῶς γὰρ ὑπεράίρωμαι δι' εὐτυχίαν, ἥτις ὑπόκειται εἰς ἄπειρα συμβάντα ἐπώδυνα. Γνωρίζω τώρα τὴν ἀλήθειαν τῶν ὄσα μὲ προεῖπεν. Ἐνῳ δὲ οὕτως ὠμίλει ὁ Κροῖσος, ἡ φωτιά ἦτον ἤδη πρὸς τὰ κάτω τῆς πυρᾶς ἀναμμένη, καὶ ἔρθανε πλέον γὰρ ἀναδύσῃ. Ὁ Κῦρος ἐκάμφθη ἐκ τῶν λόγων

τοῦ Κροΐσου· ἡ δὲ ἀξιοδάκρυτος κατάστασις ἡγεμόνος ἀκμαιοτάτου ποτὲ τὸν ἐπανάφερεν εἰς ἑαυτόν. Ὄθεν, φοβούμενος μὴν ἀκολουθήσῃ καὶ εἰς αὐτὸν παρομοία καταδρομὴ, ἐδιώρισε παρευθὺς νὰ σβέσουν τὸ πῦρ καὶ νὰ τοῦ ἐβγάλουν τὰς ἀλύσεις. Τὸν ἐτίμησε δὲ ὅσον ἦτο δυνατόν, κ' ἐδέχετο τὴν συμβουλήν του εἰς τὰς σπουδαιοτέρας ὑποθέσεις.

Ὁ Σόλων ἀφῆσας τὸν Κροΐσον, ἐτραβίχθη εἰς τὴν Κιλικίαν, ὅπου ἐκτίσε τὴν συνώνυμόν του πόλιν Σόλους. Μαθὼν δὲ ὅτι ὁ Πεισίστρατος ἐστήριζε πάντοτε τὴν τυραννίαν του, καὶ ὅτι ἐμετανόουν οἱ Ἀθηαῖοι πῶς δὲν ἀντεστάθησαν εἰς τὴν ἀρπαγὴν τῆς ἀρχῆς, τοὺς ἔγραψεν ὡς ἀκολουθῶς:

« Μεγάλον ἄδικον ἔχετε μεμρόμενοι τοὺς θεοὺς διὰ τὴν ἀτυχίαν σας. Ἄν πάσχετε τώρα πρέπει νὰ αἰτιᾶσθε τὴν κουφόνοιαν καὶ μωρίαν σας, μὴ δώσαντες πίστιν εἰς ἄνδρας σκοπὸν ἔχοντας τὴν ὠφέλειαν τῆς πατρίδος· ἀλλ' ἀφέθητε καὶ προκατελήφθητε ἀπὸ τοὺς γλυκεῖς λόγους καὶ τὰς πανουργίας ἀνθρώπου, ὅς τις ἄλλο παρὰ νὰ σᾶς ἀπικτήσῃ δὲν ἐζήτει. »

Ὁ Περικλῆς, τύραννος τῆς Κορίνθου, ἐδηλοποίησεν εἰς τὸν Σόλωνα τὴν κατάστασιν τῶν ὑποθέσεών του, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸν συμβουλεύσῃ· ὁ δὲ Σόλων τοῦ ἔκαμε τοιαύτην ἀπόκρισιν.

« Μὲ γράφεις ὅτι τινὲς συνομνύουν κατὰ σοῦ. Ἄν λοιπὸν διὰ νὰ ἐλευθερωθῆς ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς σου, φονεύσῃς αὐτοὺς, δὲν θὰ εὐοδοθοῦν, ἤξευρε, πολὺ αἱ ὑποθέσεις σου. Θέλεις ἐνεδρευθῆ ἀπ' ὅσους ὑποπτέυσαι. Οὗτοι δὲ θέλουν εἶσθαι ἢ ὅσοι φοβοῦνται διὰ τὸν ἑαυτόν των, ἢ ὅσοι δὲν θὰ εἰμπορέσουν νὰ ὑπορέσουν τὰς μηχανουργίας σου, ἢ τέλος πάντων ὅσοι θέλουν νομίσει ὅτι κάμνουν καλὴν ἐκδούλησιν

εἰς τὴν πατρίδα των. Τὸ καλλήτερον εἶναι ν' ἀφεθῆς ἄλλως διόλου ἀπὸ τὴν τυραννίαν· ἀνδρῶς δυσκολεύεσαι, πρᾶσκάλεσαι γράτευμα. Ξένον, ὅσον διὰ νὰ κρατῆ τὸν τύπον εἰς ὑποταγὴν καὶ τὸν ἑαυτὸν σου εἰς ἀσφάλειαν, καὶ διὰ νὰ μὴ βιασθῆς νὰ ἐξορίσῃς κἀνένα.

Ὁ Σόλων ἐπέρασεν εἰς Κύπρον κ' ἐφιλιώθη μὲ τὸν Φιλόκυπρον ἡγεμόνα τῆς Αἰπείας. Ἡ πόλις αὕτη ἦτο κτισμένη εἰς τόπον ἀκαρπὸν πολλά. Ὁ δὲ Σόλων ἐσυμβούλευσε τὸν Φιλόκυπρον νὰ τὴν μετακτίσῃ εἰς καλλήτερον μέρος. Ἐκλεξε λοιπὸν πεδιάδα τινὴ ὠραίαν καὶ καρπορορώπατην, διεύθυνεν ὁ ἴδιος τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο κ' ἐπέτυχε κάλλιστα. Ὁ δὲ Φιλόκυπρος, πρὸς ἀνταμοιβὴν, ἠθέλησεν αὕτη ἡ πόλις νὰ ἀναμάξεται Σόλος.

Ποτὲ ὁ Σόλων δὲν ἦτον ἐχθρὸς τῶν ἡδονῶν· ἠγάπα τῆς τραπέζης του τὴν πλουσιαπαροχίαν, καὶ ὅ,τι ἄλλο συνέβαλλεν εἰς τὴν εὐφρέσυνον ζωὴν. Ἐμίσει δὲ τὰ δράματα, τὰ ὅποια διελάμβανον πράγματα ἐφευρεθέντα, πρὸς ἡδονὴν, διότι ἐνόμιζεν ὅτι τοῦτο εἶναι ἀνελεύθερον εἰς τὴν πολιτείαν καὶ ὅτι ἐκ τούτου γηγνῶνται ἀπειροὶ στάσεις. Ἀφ' οὗ καιροῦ ἤκμαζεν εἰς Ἀθήνας, ὁ Θέσπις ἤρχισε νὰ παρασταίνῃ ὁ ἴδιος τὰς τραγωδίας του. Τοῦτο ἤρξε θαυμασίως εἰς τὸν λαὸν ὡς καινοφανές. Ὁ δὲ Σόλων, ὅστις ἠγάπα νὰ τέρπεται, εὗρέθη μίαν ἡμέραν εἰς τὴν παράστασίν του· καὶ, μετὰ τὴν τελείωσιν τοῦ δράματος, δὲν αἰσχύνεσκει, τὸν λέγει, νὰ ψεύδεσαι εἰς τόσον κόσμον ἐμπρός; Δὲν προξενεῖ βλάβην, ἀπεκρίθη ὁ Θέσπις, πρὸς γέλωτα γίνεται. Ὁ Σόλων κτυπήσας τὴν γῆν μὲ τὴν ράβδον του· ναι, ἐπανελάβεν· ἀλλ' ὅταν τοιαῦται ψευδολογίαι γίνωνται παραδεκταὶ μὲ γέλωτα, δὲν θ' ἀργήσωμεν νὰ τὰς ἴδωμεν εἰς τὰς δημοσίας πράξεις καὶ εἰς τὰς σπουδαιοτέρας ὑποθέσεις. Διὰ τοῦτο, ὅταν ὁ

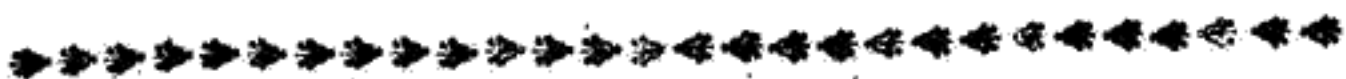
Πεισίστρατος ἐφέρθη καταματωμένος εἰς τὴν ἀγορὰν, ὁ Σόλων, ὁμιλῶν περὶ αὐτῶν τῶν δραμάτων, ἐφώναξεν· ἰδοὺ πόθεν πηγάζουν ὄλαι αὐταὶ αἱ δολιότητες.

Τινὲς ἀποδίδουν εἰς τὸν Σόλωνα τὴν σύστασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου, κριτηρίου συγκειμένου ἐκ τῶν ὅσοι ἐχρημάτισαν εἰς Ἀθήνας μέλη εἰς ὄλα τὰ ὑπουργεῖα. Ἐρωτηθεὶς μίαν ἡμέραν, ποῖον κράτος διοικεῖται καλῶς· ὅπου, ἀπεκρίθη οἱ μὴ παντάπασι ἀδικηθέντες, ζητοῦν μὲ τὴν αὐτὴν ζέσιν τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ εἰς ἄλλον γενομένου ἀδικήματος, ὡς νὰ ἐγίνετο εἰς αὐτοῖς τοὺς ἰδίους.

Περὶ τὰ τέλη τῆς ζωῆς του ἤρχισε νὰ συνθέτῃ ποιήματι, κατὰ τὴν διήγησιν τὴν ὁποίαν εἰς Αἴγυπτον τοῦ παρέδωκαν περὶ τῆς νήσου Ἀτλαντίδος, τὴν ὁποίαν ἤθελαν ὡς πέραν κειμένην τοῦ γνωστοῦ Ὠκεανοῦ. Ἄλλ' ὁ θάνατος τὸν κατέλαβεν εἰς Κύπρον πρὶν τὸ σύγγραμμά του τελειωθῆ. Τοῦτο συνέβη τὴν πεντηκοστὴν πέμπτην Ὀλυμπιάδα περὶ τὸ ὀγδοήκοστον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐδιώρισε δὲ νὰ μετακομίσουν τὰ ὄστᾶ του εἰς Σαλαμίνα, καὶ νὰ τὰ καύσουν, τὴν δὲ κόνιν νὰ διασπείρουν καθ' ὅλην τὴν πεδιάδα. Οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ τὴν τελευτὴν του, ἤγειραν εἰς αὐτὸν ἀνδριάντα ἐξ ὀρυχάλκου, κρατοῦντα τὴν βιβλον τῶν νόμων, καὶ ἐνδυμένον ὡς ἡγεμόνα τοῦ λαοῦ. Οἱ Σαλαμίνιοι ὡσαύτως τοῦ ἀνήγειραν ἕνα, ὅστις τὸν παρέσταινεν ὡς ῥήτορα δημογοροῦντα, καὶ ἔχοντα τὰς χεῖρας ὑπὸ τὰς πτυχὰς τοῦ φορέματός του.

Σοφίας

ΠΙΤΤΑΚΟΣ.

Ἦμαρξε τὴν 42 Ὀλυμπιάδα (π. Χ. 610) καὶ ἀπέθανε τὸ γ' ἔτος τῆς 52 (π. Χ. 570), εἰς ἡλικίαν ἐβδομήκοντα ἐτῶν.

ΠΙΤΤΑΚΟΣ, υἱὸς τοῦ Ἰρόαδίου, κατήγετο ἐκ τῆς Θράκης ἐγεννήθη δὲ εἰς Μιτυλήνην, κωμύπολιν τῆς νήσου Λέσβου περὶ τὴν 29 Ὀλυμπιάδα. Εἰς τὴν νεότητά του ἦτον ἐπιχειρηματίας πολὺ, στρατιώτης ἀνδρείος, μέγας στρατηγὸς καὶ πολίτης πάντοτε ἀγαθός. Εἶχεν ὡς γνωμικὸν ὅτι πρέπει τίς νὰ συμμορφοῦται μὲ τὰς περὶ ἱστάσεις, καὶ νὰ μὴ χάνῃ τὴν εὐκαιρίαν.

Πρώτη τοῦ ἐπιχειρήσις ἦτον ὅτι, συμμαχήσας μὲ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἀλκαίου κατὰ τοῦ Τυράννου Μελέγχρου ὅστις ἐσφετερίσθη τὴν ἡγεμονίαν τῆς νήσου Λέσβου, ἔτρεψεν αὐτὸν εἰς φυγὴν. Ἡ πράξις αὕτη ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μεγάλην φήμην ἀνδρίας.

Σκληρὸς πόλεμος διήρκει πολὺν καιρὸν μεταξὺ Μιτυληναίων καὶ Ἀθηναίων περὶ χώρας τινὸς ὀνομαζομένης Ἀχιλλείτιδος. Οἱ Μιτυληναῖοι ἔκλεξαν τὸν Πιττακὸν Στρατάρχην των. Ὅταν δὲ τὰ δύο στρατεύματα ἀντιπαρετάχθησαν καὶ ἦσαν ἔτοιμα ν' ἀρχίσουν τὴν μάχην, ὁ Πιττακὸς ἐπρόβαλε ν' ἀποφασίσουν τὴν διαφορὰν των μὲ ἀγῶνα μερικόν. Ἐπροσκάλεσεν εἰς μονομαχίαν τὸν Φρύνωνα στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων, ὅστις ἐστάθη πάντοτε νικητὴς εἰς πᾶν εἶδος ἀγῶνος κα' ἐστέφθη πολλάκις εἰς τὰ Ὀλύμπια. Ὁ Φρύνων ἐδέχθη τὸν ἀγῶνα. Ἀπεφάσισαν δὲ ὅτι ὁ νικητὴς νὰ μένῃ ἀναντιρρήτως κύριος τῆς περὶ τῆς ὀνόματος χώρας. Οἱ δύο ἀρχηγοὶ ἐπροχώρησαν εἰς τὸ μέσον τῶν δύο στρατῶν. Ὁ

Πιττακὸς εἶχεν ὑπὸ τὴν ἀσπίδα τοῦ κρυμμένον ἐν δίκτυον, λαμβάνει ἐπιδεξίως καιρὸν, τὸ ρέπτει ἐπάνω εἰς τὸν Φρύωνα, χωρὶς ἐκεῖνος νὰ προνοήσῃ τίποτε, τὸν περιτυλίσσει εἰς αὐτὸ καὶ φωνάζει· ὄψαρion ἐπίσσχ, καὶ ἔχει ἄνθρωπον· Ὁ Πιττακὸς τὸν ἐφόνευσε ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν δύο στρατευμάτων, κ' ἐξουσίασε τὴν χώραν. Ἐκ δὲ τούτου ἔλαβαν ἀρχὴν τὰ δίκτυα, τὰ ὁποῖα ἔκτετε παρέστανον εἰς τὸ θέατρον πρὸς θυμηδείαν τοῦ λαοῦ.

Ἡ ἡλικία ἐμετρίασε πολὺ τὴν ὄρμην τοῦ Πιττακοῦ· ὅθεν ἤρχισε κατ' ὀλίγον νὰ γεύεται τὴν γλυκύτητα τῆς φιλοσοφίας· Οἱ Μιτυληναῖοι, οἵτινες τὸν ἐσέβοντο διαφερόντως, τοῦ ἔδωσαν τὴν κυριαρχίαν τῆς πόλεώς των· αὐτὸς δὲ, συνειθισμένος ἀπὸ πολυχρόνιον καὶ ἐπίπονον πείραν, ἔβλεπε μὲ γεννησιοψυχίαν τὰς διαφοροὺς τῆς τύχης μεταβολάς. Ἀφοῦ δὲ ἐσύστησε καλλίστην τάξιν εἰς τὴν πολιτείαν, παρητήθη αὐτοθελήτως ἀπὸ τὴν ἡγεμονίαν, τὴν ὁποῖαν εἶχε δώδεκα ἔτη, καὶ ἀφέθη ὅλως δι' ὄλου ἀπὸ τὴν ἀσχολίαν τῶν ὑποθέσεων.

Ὁ Πιττακὸς ἔδειξεν εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς τύχης μεγάλην καταρρήνησιν, ἀφοῦ πολὺ τὰ ἐπεθύμησεν. Οἱ Μιτυληναῖοι, εὐγνωμονοῦντες διὰ τὰς μεγάλας πρὸς αὐτοὺς ἐκδουλεύσεις, τὸν ἐπρόσφεραν τοποθεσίαν τινὰ τερπνοτάτην, ποτιζομένην ἀπὸ ρύακας, καὶ περικυκλωμένην ἀπὸ δάση καὶ ἀμπελώνας, μὲ πολλὰ ἀγροκήπια, τῶν ὁποίων τὰ προϊόντα ἀρκοῦσαν εἰς αὐτὸν νὰ ζῇ λαμπρῶς εἰς τὴν μοναξίαν του. Ὁ δὲ Πιττακὸς ἔλαβε τὸ δόρυ του, τὸ ὁποῖον ἐρρίψε μὲ ὄλην-του τὴν δύναμιν, κ' εὐχαριστήθη εἰς τὸ τετραγωνικὸν διάστημα τὸ ὁποῖον μ' αὐτὸ ἐφθασεν. Οἱ δὲ ἄρχοντες θαυμάσαντες τὴν μετριοτήτά του, τὸν παρεκάλεσαν νὰ τοὺς εἴπῃ τὴν αἰτίαν· τοὺς ἀπεκρίθη δὲ χωρὶς νὰ ἐξηγηθῇ περισσύτερον, ὅτι τὸ μέρος εἶναι συμφερότερον τοῦ ὅλου.

Ὁ Κροῖσος τοῦ ἔγραφέ ποτε παρακαλῶν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ διὰ νὰ ἴδῃ τὰ πλοῦτη του, ὁ δὲ Πιττακὸς τοῦ ἔκαμε τοιαύτην ἀπόκρισιν.

« Ζητεῖς νὰ μὲ ἐλκύσῃς εἰς Λυδίαν διὰ νὰ ἴδω τοὺς θησαυροὺς σου· ἐγὼ καὶ χωρὶς νὰ τοὺς ἴδω, δὲν ἀμφισβάλλω ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλυάττου εἶναι ὁ δυνατώτερος τῶν βασιλέων. Πλὴν, καὶ ὅλα σου ἂν ἀποκτοῦσα τὰ πλοῦτη, πάλιν δὲν ἤθελα γείνει πλουσιώτερος. Χρεῖαν ἀπὸ ὑπάρχοντα δὲν ἔχω, διότι εὐχαριστοῦμαι εἰς τὸ ὀλίγον τὸ ὅποιον ἀρκεῖ κ' ἐμὲ νὰ θρέψῃ καὶ φίλους τινάς. Θέλω ἔλθει μολοντοῦτο νὰ σὲ ἴδω διὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω ».

Ὁ Κροῖσος, ἀροῦ καθυπέτιξε τοὺς Ἕλληνας τῆς Ἀσίας, ἀπεφάσισε νὰ ἐτοιμάσῃ στόλον διὰ νὰ ἐξουσιάσῃ καὶ τὰς νήσους. Ἡρώτησε τὸν Πιττακὸν ἐλθόντα τότε εἰς Σάρδεις ἂν εἶχεν εἰδήσεις ἐκ τῆς Ἑλλάδος. Μονάρχα, τὸν λέγει, οἱ νησιῶται ἠγόρασαν δέκα χιλιάδας ἵππους καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἔλθουν νὰ προσβάλλουν εἰς Σάρδεις. Ν ομίσας ἀληθὲς τοῦτο ὁ Κροῖσος, ἄμποτε, εἶπεν, οἱ Θεοὶ νὰ τοὺς φωτίσουν! φαίνεται, ἐπανέλαβεν ὁ Πιττακὸς, ὅτι εὐχεσθαι νὰ ἴδῃς εἰς τὴν ξηρὰν ἐφ' ἵππου τοὺς νησιώτας· ἔγεις δίκαιον· ἀλλὰ δὲν συλλογίζεσαι ὅτι καὶ οἱ νησιῶται θὰ γελοῦν ὅταν μάθωσιν, ὅτι μέλλεις νὰ στείλῃς κατ' αὐτῶν ναυτικὴν δύναμιν, καὶ ὅτι περιχαρεῖς θέλουν ἀπαντήσῃ σὲ καὶ τοὺς Λυδοὺς διὰ νὰ ἐκδικήσουν τὴν δυστυχίαν τῶν Ἑλλήνων τοὺς ὁποίους ὑπεδούλωσες. Ὁ Κροῖσος νομίσας ὅτι ὁ Πιττακὸς ἐπρογνώριζε τὸν σκοπὸν του, ἀφῆκε τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ στόλου κ' ἔκαμε συμυχίαν μὲ τοὺς Ἕλληνας τῶν νήσων.

Ὁ Πιττακὸς ἦτο δὺςμορφος ἄνθρωπος, ἐπυνοῦσε πάντοτε τὰ ὀμμάτια, ἦτο πολὺ παχὺς, καὶ παντάπασιν ἀκαλλώπιςτος, κ' ἐπεριπάτει ἄσχημα, ὦν ποδαλγός. Ἐνυμῆσεν

δὲ τὴν θυγατέρα τοῦ νομοθέτου Δράκοντος, γυναῖκα ἀνυπόφορον διὰ τὴν ὑπεροψίαν καὶ προπέτειάν της. Μίαν ἡμέραν ὁ Πιττακὸς ἐπροσκάλεσεν εἰς τὸ γεῦμα φιλοσόφους τινὰς φίλους του· ἀφοῦ δὲ τὰ πάντα ἠτοιμίσθησαν, ἡ γυνὴ του, ἣτις ἀείποτε εὐρίσκετο εἰς ὄργην, ἀνέτρεψε τὴν τράπεζαν μὲ ὅλα τὰ φαγητά. Ὁ δὲ Πιττακὸς, χωρὶς νὰ κινηθῆ, ἤρκεσθη νὰ εἴπῃ εἰς τοὺς προσκαλεσμένους· εἶναι τρελὴ, πρέπει νὰ συμπαθήσετε τὴν ἀδυναμίαν της. Ἡ παντοτεινὴ αὐτῆ μεταξὺ τοῦ ἀνδρογύνου δυσμένεια ἐνέβαλεν εἰς αὐτὸν πολλὴν ἀπέχθειαν διὰ τὰ ἀνάρμοστα συνοικέσια· καὶ μίαν ἡμέραν — ὅτε ἤλθέ τις νὰ τὸν ἐρωτήσῃ, ποίαν ἐκ τῶν προβαλλομένων εἰς αὐτὸν δύο γυναικῶν ἔπρεπε νὰ ἐκλέξῃ, ἐξ ὧν ἡ μία ἦτο σχεδὸν τῆς αὐτῆς μ' αὐτὸν καταστάσεως, ἡ δὲ ἄλλη πολὺ ἐπιφανεστέρη διὰ τὰ ὑπάρχοντα καὶ τὸ γένος της — ὁ Πιττακὸς ὕψωσε τὸ ραβδίον του ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀκουμποῦσε καὶ, ὕπαγε, τὸν λέγει εἰς ἐκείνην τὴν τρίοδον ὅπου τὰ πικιδάρια συναθροίζονται καὶ παίζουσι, καὶ ἀκολούθησε τὴν γνώμην τὴν ὁποίαν θέλουσι σε δώσει. Ὁ νεανίσκος ὑπήγε· τὰ δὲ παιδιά ψυχαγωγοῦντα μὲ ὅλην τὴν καρδίαν ἔλεγαν μεταξὺ τῶν· ἔκλεξε τὸν ὁμοίόν σου. Τοῦτο τὸν ἔπεισε νὰ μὴ φρονῆ πλέον περὶ γυναικῆς ἐπιφανεστέρας αὐτοῦ, καὶ νὰ λάβῃ τὴν ὁμοίαν του. Ὁ Πιττακὸς ἦτο τόσο σώφρων, ὥστε δὲν ἔπινεν ἄλλο εἰμὴ νερὸν τῆς πηγῆς, μολονότι τὰ ὠραιότερα κρασία εὐρίσκοντο ἀφθόνως εἰς Μιτυλήνην.

Ἐσυμβούλευσε μυστικῶς τὸν Περίανδρον νὰ ἐγκρατεῖται ἀπὸ οἶνον, ἂν ἤθελε νὰ κατορθώσῃ τὸν σκοπὸν του, νὰ γείνη δηλονότι κύριος τῆς Κορίνθου καὶ νὰ διαμείνῃ εἰς τὴν τυραννίαν.

Ἐδιώρισε νὰ τιμωρῆται διπλασίως, ὅστις ἔσφαλλεν ἐν καιρῷ τῆς μέθης του.

Ἐλεγε συχνάκις ὅτι ἡ ἀνάγκη εἶναι τόσον ἰσχυρά, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς νόμους τῆς.

Εἰς τὴν δημοκρατίαν φανερόναι τις τὴν ἔκτασιν τοῦ πνεύματός του.

Οἱ μὲν σοφοὶ πρέπει νὰ προβλέπουν τὰς δυστυχίας, ὅσαι εἶναι δυνατόν νὰ συμβῶσιν εἰς αὐτοὺς, οἱ δὲ γενναῖοψυχοὶ νὰ τὰς ὑποφέρουν ἀνδρείως ἐλθούσας.

Εἶναι δυσκολώτατον νὰ ἦναί τις χρηστός.

Καλλίτερον ἄλλο δὲν εἶναι ἀπὸ τὸ νὰ πασχίζῃ τις πάντοτε νὰ κάμνῃ καλῶς ὅ,τι ἐπεχειρίσθῃ καθ' ἣν στιγμήν καταγίνεται εἰς αὐτό.

Διὰ νὰ ἐπιτυχαίῃ τις πρέπει νὰ μελετᾷ μὲ ἀνεσιν καὶ νὰ πράττῃ μὲ προθυμίαν ὅ,τι ἐσχεδιάσεν.

Ἐνδοξότερα νίκη εἶναι ἡ ἀναίμακτος.

Διοικεῖται καλῶς ἓνα βασίλειον, ἔταν ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἐν πράγμασι πάντες ὑπόκεινται εἰς τοὺς νόμους ὡς καὶ οἱ παραμικροί.

Μὴ προλέγετε, ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητάς του, ὅ,τι μέλλετε νὰ πράξετε· διότι, ἂν κατὰ δυστυχίαν ἀποτύχετε, θὰ περιπαιχθῆτε.

Μὴν ὀνειδίζετε τίνα διὰ τὴν ἀποτυχίαν του, μήπως εὐρεθῆτέ ποτε εἰς παρομοίαν κατάστασιν.

Μὴ κακολογῆτε κανένα, κ' ἐχθρός σας ἂν ἦναι.

Διατηρεῖτε τοὺς φίλους σας, καὶ διάγεται μ' αὐτοὺς μὲ τόσῃν προσοχῇν ὡς νὰ ἔμελλαν νὰ γείνουν ποτὲ ἄκροὶ ἐναντίοι σας.

Ἀγαπᾶτε τὴν σωφροσύνην, τὴν ὀλιγάρκειαν καὶ τὴν ἀλήθειαν.

Σέβεσθε τὸ θεῖον.

Ἀποδίδετε πιστῶς ὅ,τι σᾶς παρκατέθεσαν καὶ μὴν ἐκστομίζετε ποτε τὸ μυστικόν.

Ἐκαμε σίχους τινὰς, ὅπου ἔλεγεν ὅτι πρέπει τις νὰ λάβῃ τὸ τόξον καὶ τὴν φαρέτρην του, νὰ ὑπάγῃ καὶ νὰ σκοτώσῃ ἓνα κακὸν ἄνθρωπον ὅπου τὸν ἀπαντήσῃ· διότι, ἐπειδὴ ἡ καρδία τοῦ τοιούτου εἶναι πάντοτε διπλῆ, τὸ σῶμα του δὲν λέγει ποτέ τι εἰς τὸ ὁποῖον νὰ εἰμπορῇ τις νὰ ἐμπιστευθῇ (α).

Ὁ Κροῖσος τοῦ ἔπεμψε μεγάλην ποσότητα χρημάτων εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐμόναζεν· ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ τὰ δεχθῇ· ἔχω, ἀπεκρίθη ἡσύχως, τὰ διπλάσια τῶν ὅσα θέλω· διότι ὁ ἀδελφός μου ἀπέθανεν ἄτεκνος, καὶ ἡ κατάστασις του ἀνήκει εἰς ἐμέ.

Αἱ ἀποκρίσεις του ἦσαν πάντοτε μ' ἐτοιμότητα καὶ ζωντανί· καὶ ποτὲ δὲν ἔμεγεν εἰς ἀπορίαν ὁποιανδήποτε ἐρώτησιν καὶ ἂν τοῦ ἐπρόβαλλαν.

Ἐρωτηθεὶς ποτε τί πλέον εὐμετάβλητον; Ἡ ῥοή τῶν ὕδατων, ἀπεκρίθη καὶ ἡ διάθεσις τῶν γυναικῶν. — Τί πρέπει νὰ κάμνη τις ὅσον εἶναι δυνατόν ἀργότερα; Νὰ δανείζεται χρήματ' ἀπὸ τὸν φίλον του. — Τί πρέπει νὰ κάμνη τις παντοῦ καὶ πάντοτε; Νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα ἀγαθὰ καὶ κακά. — Τί εὐχάριστον; Ὁ καιρός. — Τί ἄδηλον; Τὸ μέλλον. — Τί πιστόν; Ἡ γῆ. — Τί ἀπιστον; ἡ θάλασσα.

Ὁ Φωκαῖκός τὸν εἶπε μίαν ἡμέραν ὅτι ἤθελε νὰ διευθυνθῇ

(α) Δὲν νομίζω ἀνάγκαστον νὰ θέσω ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀναγνώστου τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους στίχους τοῦ Πιττακοῦ τῶν ὁποίων τὴν ἔννοιαν ἀναφέρει ἐνταῦθα ὁ συγγραφεύς μας.

Ἴχοντα δεῖ τόξον καὶ ἰοδόκον φαρέτρην

στιάχειν ποτὲ σῶτα κακόν

Πιστόν γὰρ οὐδὲν γλώττα διὰ στίματος λαλεῖ,

διγόμεθεν ἔχουσα κρᾶδίη νόημα.

πρὸς ἄνθρωπον τίμιον διὰ πράγματι τὸ ὁποῖον εἶχε κατὰ νοῦν. Εἰς μάτην, ἀπεκρίθη ὁ Πιττακός· ποτὲ δὲν θὰ εὔρης τοιοῦτον ἄνθρωπον.

Ὁ Πυρράϊος, υἱὸς τοῦ Πιττακοῦ, διατρέβων εἰς Κύμην ὑπῆγεν εἰς ἓνα κουρεῖον, ὅπου συνήρχοντο οἱ νέοι κ' ἐσυνομιλοῦσαν περὶ τῶν διατρεχόντων. Χαλκεὺς τις, ἐξ ἀπροσεξίας, ἔρριψεν ἓνα πέλεκυν ἐπάνω του καὶ τοῦ ἐχώρισεν εἰς δύο τὴν κεφαλὴν. Οἱ δὲ Κυμαῖοι συνέλαβον τὸν φονέα καὶ τὸν ἔφεραν εἰς τὸν πατέρα τοῦ ἀποθανόντος. Ὁ δὲ Πιττακός, ἐξετάσας λεπτομερῶς ὅλα τὰ περιστατικὰ τῆς πράξεως, εὔρεν ὅτι δὲν ἔπταιεν ὁ ἄνθρωπος. Τὸν ἀπέλυσε λοιπὸν καὶ εἶπε τὸ ἀκούσιον ἔγκλημα εἶναι συγχωρητέον, ὁ δὲ ἐκδικούμενος γίνεται ἔνοχος διὰ τὴν ἄδικον ποινὴν τοῦ ἀθώου.

Ὁ Πιττακός ἐνίοτε κατεγίνετο πρὸς εὐχαρίστησίν του εἰς τὴν ποιητικὴν. Ἐγραψε διὰ στίχων τοὺς νόμους του καὶ ἄλλα ποιήματα. Ἡ συνειθισμένη του γύμνασις ἦτο ν' ἀλέθη σιτάριον γυρίζων ὁ ἴδιος τὸν μῦλον. Ἐστάθη διδάσκαλος τοῦ Φερεκύδου (β), τὸν ὁποῖον συγκαταριθμοῦν μὲ τοὺς σοφοὺς τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοῦ ὁποίου ὁ θάνατος δὲν εἶναι ὀλίγον παράδοξος.

Λέγουν ὅτι μίαν ἡμέραν, ὅταν ὁ πόλεμος ἀνεῖριπίζετο μεταξὺ Ἐφεσίων καὶ Μαγνησίων, ὁ Φερεκύδης, ἄκρις φίλος τῶν Ἐφεσίων, ἀπαντήσας εἰς τὸν δρόμον ἓνα ἄνθρωπον, τὸν ἠρώτησε πόθεν ἦτο. Μαθὼν ὅτι ἦτον Ἐρέσιος· λάβε μ' ἐκ

(β) Ὁ Φερεκύδης ἦεν ἐκ τῆς Σύρου, νήσου τοῦ Ἀρχιπελάγους, τὴν σήμερον ἐπισήμου διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν φιλοκαλίαν τῶν ἐνοικούντων ἀποίκων Ἑλλήνων. Περὶ τούτου λέγουσι πολλοὶ ὅτι ἐτελειοποιήθη μόνος του, ὥστε ἔξιώθη νὰ συναριθμηθῇ μὲ τοὺς σοφοὺς τῆς Ἑλλάδος· ἄλλοι δὲ ὅτι ἐσπούδαζε παρ' Αἰγυπτίους καὶ Χαλδαίους. Ἀκολουθῶς θέλομεν ἰδεῖ ὅτι ἐγρηγάρτης καὶ διδάσκαλος τοῦ Πυθαγόρου. Σ. Μ.

τοῦ ποδῶς, τοῦ λέγει, σύρε με εἰς τὴν χώραν τῶν Μαγνησίων, καὶ ὑπαγε ὀγλίγωρα νὰ εἴπῃς πρὸς τοὺς Ἐφεσίους τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Φερεκύδης ἠθέλησε νὰ τὸν μεταχειρισθῆς· παράγγειλε δὲ εἰς αὐτοὺς νὰ μὲ θάψουν ὅταν κερδήσουν τὴν νίκην. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἔσχε τὸν Φερεκύδην, καὶ παρευθὺς ἔτρεξεν εἰς τὴν Ἔρεσον καὶ διηγήθη τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο. Οἱ δὲ Ἐφέσιοι ἐμπλησθέντες ἐλπίδων ἤρχισαν τὴν ἐπιούσαν τὴν μάχην, καὶ ἐκέρδησαν πληρυστάτην νίκην κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ἰπῆγαν ἀμέσως ὅπου ἔμαθαν ὅτι ἐκεῖτο ὁ Φερεκύδης, τὸν εὗρηκαν νεκρὸν, τὸν ἐσήκωσαν καὶ τὸν ἐνταφίασαν μεγαλοπρεπῶς.

Ὁ Πιττακὸς ἀπέθκνεν εἰς τὴν νῆσον Λέσβον τὴν 52 Ὀλυμπιάδα, εἰς ἡλικίαν ἐτῶν ἑβδομήκοντα.